

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY VA O‘RTA MAXSUS
TA‘LIM VAZIRLIGI**

S.F.ABDIRASILOV

TASVIRIY SAN‘AT O‘QITISH METODIKASI

O‘zbekiston Respublikasi Oliy va o‘rta maxsus ta‘lim vazirligi
tomonidan «5141600 – Boshlang‘ich ta‘lim va sport tarbiyaviy ish»
bakalavr ta‘lim yo‘nalishi talabalari uchun darslik sifatida tavsiya etilgan

TOSHKENT – 2012

UDK: 75.03 (075)

KBK 74.268.51

A15

A15 S.F.Abdirasilov. Tasviriy san'at o'qitish metodikasi.
– T.: «Fan va texnologiya», 2012, 232 bet.

ISBN 978–9943–10–731–1

Mazkur darslikda tasviriy san'at o'qitish metodikasi fanini maqsad va vazifalari, boshlang'ich sinflarda tasviriy san'at ta'lim mazmuni va uni o'qitish metodikasi, boshlang'ich tasviriy san'at asoslari, natyurmort, rangshunoslik, badiiy bezak grafikasi, haykaltaroshlik, tasvirlarning metodik asoslari kabi masalalar o'z aksini topgan. Shuningdek, umumiy o'rta ta'lim maktabining tasviriy san'at dasturini o'rganish va uni rejalashtirish, har bir mashg'ulot turlariga dars bayonini va ishlanmasini tayyorlash hamda ularning har biriga ko'rgazmali qurollar tayyorlash, namunaviy darslarni tashkil etish va o'tkazish, keyin ularni tahlil qilish, pedagogik tasvirlar ishlash uslublari, tasviriy san'at asarlarini badiiy tahlil qilish haqida metodik tavsiyalar bayon etilgan.

Darslik oliy o'quv pedagogika instituti va universitetining boshlang'ich ta'lim va sport-tarbiyaviy ish - 5141600 bakalavr yo'nalishining talabalari uchun mo'ljallangan, shuningdek, pedagogika kolleji talabalari ham foydalanishi mumkin.

UDK: 75.03 (075)

KBK 74.268.51

Taqrizchilar: N.ABDULLAYEV–K.Behzod nomidagi Milliy rasomlik va dizayn instituti professori;
S.BULATOV–Amaliy san'at va uni o'qitish metodikasi kafedrasida professori, p.f.doktori;
O'.NURTOYEV–Tasviriy san'at va uni o'qitish metodikasi kafedrasida dotsenti, p.f.nomzodi.

ISBN 978–9943–10–731–1

© «Fan va texnologiya» nashriyoti, 2012.

KIRISH

Ushbu darslik boshlang'ich ta'lim va tarbiyaviy ish bakalavr ta'lim yo'nalishi bo'yicha ta'lim olayotgan talabalar uchun mo'ljallangan bo'lib, bugungi kun talablarini hisobga olib tuzildi. Unda bo'lajak boshiang'ich ta'lim o'qituvchilarini barkamol inson etib tarbiyalashda tasviriy va amaliy san'atimizning tutgan o'rni, badiiy ta'limni rivojlantirish, madaniy merosimizni mukammal bilish yo'lidagi olib borilayotgan ta'lim-tarbiyaviy ishlarning mohiyatini ochib berish nazarda tutilgan. Darslik bo'lajak boshlang'ich ta'lim o'qituvchisi tasviriy san'atning tur va janrlari, tasviriy san'at nazariyasi va tarixi, boshiang'ich sinflarda tasviriy san'at o'qitish metodikasi kabilardan nazariy bilim asoslari va amaliy ko'nikmalarini egallashga qaratilgan.

I bob. TASVIRIY SAN'AT O'QITISH METODIKASI FANINING NAZARIY MAZMUNI

1.1. Tasviriy san'at o'quv fani, uning maqsadi va vazifalari

Ma'lumki, Oliy va o'rta maxsus pedagogika o'quv yurtlarida ta'lim mazmuni kunning eng dolzarb vazifalaridan biri bo'lib turibdi. Bu vazifani hal etish hozirgi davr o'qituvchisini o'z fani doirasida chuqur va keng bitimli, shuningdek, ijodkor va izlanuvchan bo'lishini talab qiladi.

Shu maqsadda boshlang'ich ta'lim va tarbiyaviy ish ta'lim yo'nalishida «Tasviriy san'at o'qitish metodikasi» fani o'qitiladi. Bu fanning asosiy maqsadi talabalarni boshlang'ich sinflardagi «Tasviriy san'at» darslarini o'qitishga tayyorlash, tabiatdagi hamda tasviriy san'at asarlaridagi go'zallikni ko'ra bilish va idrok etish, badiiy did, ko'rish xotirasi, rangni sezish, fazoviy tasavvur, kuzatuvchanlik va badiiy ijodiy qobiliyatlarni o'stirishdan iborat.

«Tasviriy san'at o'qitish metodikasi» kursining asosiy vazifalari quyidagilar:

- bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida tasviriy san'at metodikasi bo'yicha bilim va malakalarni hosil qilish va o'stirish;

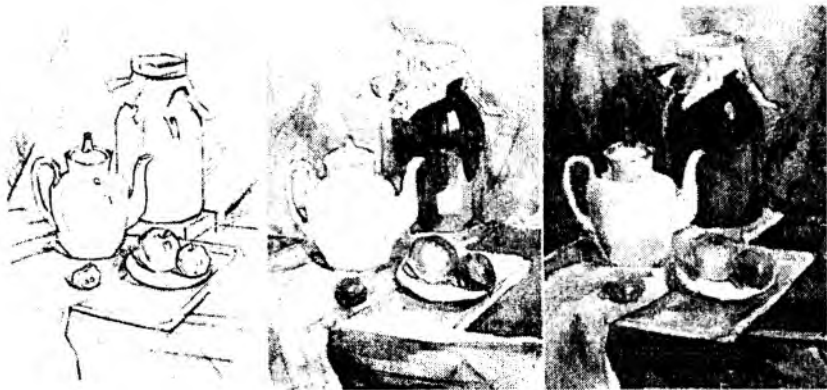
- bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilariga tasviriy san'atning nazariy va amaliy asoslari (yorug', soya, perspektiva, kompozitsiya) haqidagi bilimlarni puxta egallashga yordam berish;

- bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida rasm ishlash va badiiy ijod bo'yicha ko'nikma va malaka hosil qilish;

- o'zbek va jahon xalqlari tasviriy, amaliy va me'morchilik san'ati bilan yaqindan tanishtirish va chuqur o'rgatish;

- tasviriy san'at o'qitish metodikasining o'ziga xos rivojlanishi tarixi, maqsad va vazifalari, nazariy asoslari haqida ma'lumot berish;

- talabalarni zamonaviy pedagogik texnologiyalardan foydalanish yo'llari bilan tanishtirish.

Bosqichli natyurmort.

Tasviriy san'at o'qitish metodikasi mashg'ulotlarida fanning nazariyasi va o'qitish usullari, shuningdek, tasviriy san'at asoslari hamda uning tarixi masalalariga alohida e'tibor berilgan. «Tasviriy san'at o'qitish metodikasi» kitobi ketma-ketlik bosqichlari asosida tasvirlar chizish, mustaqil ravishda tasviriy va amaliy mavzularga kompozitsiyalar ishlash, loy va plastilindan har xil narsalar haykalchalarini yasash, rang xususiyatlari bilan yaqindan tanishtirish, tasviriy san'at tarixi asoslarini o'rganish hamda umumta'lim maktablarining boshlang'ich sinflarida tasviriy san'at o'qitish metodikasiga oid materiallarni o'z ichiga oladi. Talabalarga ta'lim berishning asosiy shakllari: ma'ruza, amaliy mashg'ulotlar ishlari va mustaqil tayyorlanish. Talabalar ma'ruzalarda tasviriy san'at fani va uni o'qitish metodikasining nazariy asoslari, metodlari va uning tarixiy rivojlanishini o'rganadilar, tasvirlashning nazariy asoslari, san'at tarixidan qisqacha ma'lumotlar hamda umumta'lim boshlang'ich maktablarining tasviriy san'at bo'yicha dasturlari mazmuni bilan tanishadilar.

Amaliy mashg'ulotlarda talabalar qalam yordamida tasvirlashning oddiy asoslaridan boshlab murakkab narsalarni tasvirlashgacha bo'lgan chuqur bilim va amaliy malakalarni o'zlashtiradi, rangtasvir va kompozitsiya bo'limlarida rang bilan ishlash xususiyatlarini amalda bajarish, badiiy asarlarga esa illyustratsiyalar ishlashni o'rganadilar. Shuningdek, umumta'lim maktablarining boshlang'ich sinf dasturlariga muvofiq talabalar mavzuli-tasvirli rejalar, dars turlariga ishlanmalar tuzadi, ularga didaktik materiallar tayyorlaydi hamda badiiy bezak